

:Utgivarna

Hemställan om tillsättande av utredning om möjligheten att skapa förutsättningar för en utvidgning och förstärkning av det självreglerande pressetiska systemet.

Organisationen Utgivarna, med stöd av SJF (Svenska Journalistförbundet) och PK (Publicistklubben), hemställer härmed om att regeringen utreder möjligheten att ändra dels villkoren i Sveriges Radio AB:s (SR), Sveriges Television AB:s (SVT), Sveriges Utbildningsradio AB:s (UR) och TV4 AB:s (TV4) sändningstillstånd, dels den s.k. villkorlistan i radio- och tv-lagen (RTVL) liksom eventuella nödvändiga följdändringar i RTVL.

Föreslagna ändringar innebär för SR, SVT och UR uppställande av nya villkor om en skyldighet för bolagen att ansluta sig till ett nytt gemensamt medieetiskt system för självreglering som ska kontrollera efterlevnaden av de programrelaterade villkoren om opartiskhet, saklighet, respekt för den enskildes privatliv, genmäle och beriktigande. Kvar hos Granskningsnämnden (GRN) blir otillbörligt kommersiellt gynnande, reklam och sponsring men också hänsynstagande till mediernas särskilda genomslagskraft samt våldsskildringar och pornografiska bilder.

Föreslagna ändringar innebär för TV4 uppställande av nya villkor om en skyldighet för bolaget att ansluta sig till ett nytt gemensamt medieetiskt system för självreglering som ska kontrollera efterlevnaden av de programrelaterade villkoren om saklighet, respekt för den enskildes privatliv och beriktigande.

Utgivarnas avsikt är att dagens bestämmelser om opartiskhet, saklighet, enskilds privatliv, genmäle och beriktigande och om vem som ska ha rätt att få sin anmälan prövad, ska fungera på samma sätt som idag för respektive bolag.

Utredningen bör även omfatta frågan om hur medel från rundradiokontot, som idag finansierar de delar av Granskningsnämndens (GRN) verksamhet, som enligt Utgivarnas förslag ska flyttas från GRN till nytt organ, istället kan användas till finansiering av ett nytt medieetiskt system i dessa delar.

Bakgrund

Den 1 augusti 2012 grundades organisationen Utgivarna, som består av Sveriges ledande publicistiska företag och organisationer: SVT, SR, UR, TV4-gruppen, Sveriges Tidskrifter och Tidningsutgivarna (TU). En huvudfråga för Utgivarna är att förstärka och utvidga det självreglerande pressetiska systemet till att gälla medier i stort. Detta för att tydligare och enklare kunna möta allmänheten i det nya konvergerande medielandskapet. Som ett resultat av detta bör Allmänhetens pressombudsman omvandlas till **Medieombudsman (MO)**

och Pressens opinionsnämnd till Mediernas etiska nämnd (MEN). I dagsläget organiseras de pressetiska reglerna av pressens samarbetsnämnd som består av Publicistklubben (PK), Svenska Journalistförbundet (SJF), Sveriges Tidskrifter och TU.

Utgivarna presenterade under våren 2013 publicisten Nils Funckes utredning "Medieetik och självsanering – skiss till en vidgad och stärkt prövning". Utredningen föreslår bland annat att Allmänhetens Pressombudsman (PO) ersätts av Allmänhetens Medieombudsman (MO), samt att Pressens Opinionsnämnd (PON) ersätts av Mediernas etiska nämnd (MEN). Liksom PO/PON ska de nya organen ha i uppgift att utöva tillsyn över det medieetiska regelsystemets efterlevnad.

Den 10 mars 2014 presenterade Utgivarna en kompletterande fördjupad utredning utförd av advokat Peter Danowsky med fokus på den juridiska möjligheten att stärka massmediernas självreglerande verksamhet genom införandet av en gemensam medieetisk prövning för publiceringar i tidningar och dagskrifter, för SVT, SR och UR och TV4 samt att analysera hur en samordning ska kunna ske mellan de olika pressetiska regelverken och de särskilda bestämmelserna i bland annat radio- och tv-lagen (RTVL), sändningstillstånd och anslagsvillkor som gäller för radio och tv i allmänhetens tjänst. Denna utredning bifogas som juridisk expertinlaga, bilaga. Denna hemställan baseras på utredningens avsnitt 7.3.

SR:s, SVT:s och UR:s respektive styrelse har ställt sig bakom denna hemställan, liksom PK och SJF. Utgivarna har löpande sedan hösten 2014 fört samtal med de två sistnämnda organisationerna.

Varför ett utvidgat självreglerande medieetiskt system

Sverige har genom grundlagsregleringen av tryck- och yttrandefriheten ett starkt skydd för yttrandefriheten i medierna. Detta kompletteras av det pressetiska systemet och den granskning av etermedierna som utförs av GRN.

Det nya medielandskapet innebär att det ofta är otydligt för personer ur allmänheten att veta vart de ska vända sig när de känner sig felaktigt behandlade. Det finns också ett allt mer omfattande utbud från etermedierna som publiceras på webben som inte kan granskas vad gäller till exempel saklighet, opartiskhet och integritetsintrång. Tilltron till en oberoende efterhandsgranskning förutsätter att inte stora delar av mediebolagens verksamhet faller utanför systemet. En granskning som omfattar digitala publiceringar kan med gällande grundlagsreglering inte åstadkommas på annat sätt än genom självreglering.

Medlemmarna i Utgivarna vill ta ett gemensamt ansvar för de grundläggande publicistiska principerna som förenar alla ansvarstagande utgivare. Tillsammans skulle medier med ansvarig utgivare kunna skapa ett starkt självreglerande organ för att pröva respekten för enskildas privatliv, rätten att bemöta kritik och sakligheten i publiceringar. För att därutöver värna det krav på opartiskhet som gäller för public service-bolagen ska motsvarande bestämmelser som idag tillämpas för dessa mediers publiceringar.

För att underlätta för allmänheten, för att skapa ett mer enhetligt system, och för att slå vakt om en god publicistik, kvalificerad journalistik och en vidsträckt yttrandefrihet vill Utgivarna skapa förutsättningar för en förstärkning och utvidgning av det självreglerande systemet.

Överväganden gällande ändring av sändningsvillkor och ändring av RTVL

För att uppnå ett utvidgat självreglerande medieetiskt system, är det nödvändigt att utreda möjligheten att uppställa ett nytt villkor i sändningstillstånden för SVT, SR och UR, som medför en skyldighet att ansluta sig till ett system för självreglering som innebär att MO/MEN utövar tillsyn över att kraven på saktighet, opartiskhet, respekt för den enskildes privatliv, genmäle och beriktigande uppfylls. Ett nytt motsvarande villkor behöver även ställas upp i TV4:s sändningstillstånd, där TV4 åläggs en skyldighet att uppfylla kraven på saktighet, respekt för den enskildes privatliv, och beriktigande i det självreglerande systemet.

Det allmänna skulle genom kravet på självreglering ha en försäkran om att de uppräknade kraven uppfylls av SVT, SR, UR och TV4, men den etiska prövningen görs endast av de nya organen MO/MEN.

Enligt 3 kap 2 § första stycket YGL får lagstiftaren genom lag införa föreskrifter om tillstånd och villkor för sändningsverksamheten. Sådana regler finns i RTVL. Eftersom villkorslistan i RTVL ska vara uttömmande krävs en lagändring för att lagstiftaren ska ha möjlighet att förena sändningstillstånden med ytterligare villkor.

Noggranna överväganden måste göras kring hur bestämmelsen om att SVT, SR, UR och TV4 ska ansluta sig till ett system för självreglering ska utformas. De medieetiska reglerna ska inte gå utöver vad som ryms inom kraven på opartiskhet, saktighet, respekt för den enskildes privatliv, genmäle och beriktigande som anges i RTVL.

Hänsyn måste även tas till bestämmelsen om redaktionellt oberoende i 3 kap 4 § YGL som innebär att programinnehållet bara får regleras i enlighet med de krav som uppställs i lag eller som följer av sådana villkor för tillstånd som meddelats i konstitutionellt tillåtna former.

Dagens regler avseende vem som har rätt att få sin anmälan prövad förutsätts fortsatt gälla även i ett nytt medieetiskt system. När det gäller anmälningar mot dagspress, tidskrifter och deras webbplatser gäller idag att endast den som själv anser sig ha lidit publicitetsskada kan anmäla. Anmälningar mot radio och tv kan göras av vem som helst, med undantag för att prövning av respekt för den enskildes privatliv endast görs om den som anser sig ha lidit skada själv anmäler alternativt ger sitt medgivande till prövning.

Det är viktigt att notera att genom en lösning enligt ovan skulle GRN:s uppgift att övervaka att SVT, SR, UR och TV4 uppfyller kraven i sändningstillstånden inte ändras. Däremot skulle den materiella prövningen av de etiska villkor som räknats upp här inte längre ingå i nämndens uppdrag. GRN skulle i angivna delar endast ha som uppgift att, i enlighet med villkoret i sändningstillståndet, kontrollera att SVT, SR, UR respektive TV4 uppfyller kravet på att ansluta sig till ett system för självreglering. Sedan den 1 januari 2014 följer också av instruktionen för Myndigheten för radio och tv (MRTV) att GRN har i uppgift att årligen i efterhand, utifrån redovisningar från SVT, SR och UR, bedöma om bolagen har uppfyllt sina uppdrag enligt villkoren i sändningstillstånden, anslagsvillkoren och andra beslut av regeringen som meddelats med stöd av RTVL. Den uppgiften ska fortsatt åligga GRN, d v s även villkoret om att ansluta sig till ett system för självreglering, men självfallet endast under förutsättning att nämnden endast kan uttala sig kring just huruvida SVT, SR och UR uppfyllt det villkoret. GRN ska således inte kunna göra någon bedömning av det etiska regelverket i

sig eller de nya organens, MO/MEN:s, tillämpning av detta. Det kan antas att regering och riksdag åtminstone inledningsvis kommer vilja ha en möjlighet att utvärdera SVT, SR och URs anslutning till ett system för självreglering. Det är dock en fråga som bör behandlas inom ramen för föreslagna utredning.

Utredningen har även att ta ställning till frågan om hur medel från rundradiokontot, som idag finansierar de delar av GRN:s verksamhet, som enligt Utgivarnas förslag ska flyttas från GRN till nytt organ, istället kan användas till finansiering av ett nytt medieetiskt system i dessa delar. En förutsättning för Utgivarna är att SR, SVT och UR kan använda dessa anslagsmedel i finansieringen av det nya självreglerande medieetiska systemet.

Utgivarnas målsättning är att regeringen ska kunna utarbeta förslag till de beslut som behöver fattas för en övergång till självreglering av ovan angivet slag.

I Utgivarnas fortsatta arbete med att säkerställa organisationsstrukturen av ett nytt medieetiskt system, är utgångspunkten att det övergripande ansvaret för det självreglerande systemet med MO och MEN övergår till en gemensam medieetisk samarbetsnämnd, som ska förfoga över de etiska reglerna för massmedierna.

Vilka delar av SR:s, SVT:s, UR:s och TV4:s verksamheter som kvarstår under GRN:s tillsyn

Ett genomförande av Utgivarnas modell enligt denna hemställan medför att GRN även fortsatt kommer att utöva tillsyn över SR:s, SVT:s, UR:s och TV4:s verksamheter. Utöver GRN:s uppdrag, som har berörts ovan, att årligen i efterhand bedöma om public service-bolagen har uppfyllt sina uppdrag kommer nämnden även att ha kvar vissa granskningsgrunder. Dessa är av en delvis annan karaktär än de centrala publicistiska regler som är gemensamma för alla ansvarstagande utgivare. Det gäller exempelvis de villkor och regler som handlar om mediernas särskilda genomslagskraft, våldsskildringar och pornografiska bilder, otillbörligt kommersiellt gynnande, reklam och sponsring.

Stockholm den 2015

Jeanette Gustafsdotter
Vd Utgivarna

Erik Fichtelius
Ordförande Utgivarna

Bilaga

Advokat Peter Danowskys utredning den 10 mars 2014 "Mediernas Etiska Nämnd i förhållande till Granskningsnämnden – hur undviks dubbelprövning", gjord på uppdrag Utgivarna.